

STORTINGET

Representantforslag 81 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Marit Arnstad, Åslaug Sem-Jacobsen, Bengt Fasteraune og Ole André Myhrvold

Dokument 8:81 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Marit Arnstad, Åslaug Sem-Jacobsen, Bengt Fasteraune og Ole André Myhrvold om å sikre tradisjons- og håndverksfag som bærere av norsk kulturarv

---

Til Stortinget

Bakgrunn

Skoler som tilbyr tradisjons- og håndverksfag er viktige bærere av kulturarven i Norge. De sikrer formidling av historisk kompetanse, fagkunnskap og ferdigheter. Forvaltning av historiske bygg med interiør og eksteriør, historiske tekstiler og farkoster, avhenger av at kompetanse om restaurering og tilvirkning ikke svinner hen, men blir videreført og videreutviklet. Skolene gir ungdom og voksne dessuten verdifull kunnskap de kan lage seg et levebrød av.

Hjerleid Handverksskole på Dovre, Øsfold Møbelnekkerskole i Mysen og Plus-skolen i Fredriksstad er private tradisjons- og håndverksskoler som over mange år har bygd opp en spisskompetanse innen ulike håndverksfag. Dermed har de også blitt bærere og formidlere av en viktig nasjonal kulturarv. Plus-skolen, Hjerleid Handverksskole og Østfold Møbelsnekkerskole har til sammen 208 elever, voksne og ungdommer, i skoleåret 2020/2021. Undervisningstilbudet ved disse skolene er i dag et avgjørende bidrag for at Norge skal kunne innfri forpliktelsene vi har påtatt oss gjennom UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven.

Det har over mange år vært en utfordring å opprettholde tilbud i de offentlige videregående skolene. Fylk-

eskommunene har lagt ned tilbud innen små, verneverdige håndverksfag på grunn av lav søkning over mange år. Samtidig er behovet for kompetansen stor, både innen forvaltningen av kulturminner og i håndverksbedrifter som påtar seg oppdrag der det er behov for denne kompetansen. Erfaringene er at det ofte er voksne med erfaring fra arbeidslivet, med eller uten formell håndverksutdanning, som ønsker slike utdanninger som videreutdanning. Mange av disse er voksne uten rett til videregående opplæring, siden de har enten fagbrev eller studiekompetanse fra før. Voksne uten voksenrett utløser lavere statstilskudd enn ungdom med ungdomsrett. Det er heller ingen ekstra tilskudd til investeringer i utstyr ved oppstart av nye tilbud eller oppgradering av maskiner, utstyr og lokaler. Fagmiljøene er dessuten små, der uforutsigbar økonomi gir uholdbare ansettelsesforhold for lærere. Skolene er i stor grad avhengige av å få penger fra stiftelser, gaver og lignende til investeringer. Dette medfører liten forutsigbarhet for driften. Faktum er at eksisterende utdanningstilbud nærmest drives på dugnad av ildsjeler.

Forslagsstillerne viser til Lied-utvalgets to innstillinger NOU 2018: 15 Kvalifisert, forberedt og motivert. Et kunnskapsgrunnlag om struktur og innhold i videregående opplæring og NOU 2019: 25 Med rett til å mestre. Lied-utvalget har påpekt viktigheten av livslang læring innen videregående opplæring. Forslagsstillerne mener kulturarvskolene i så måte bør være et tilbud som inngår i denne satsningen. Med pågående revidering av læreplaner i videregående opplæring, er det også et selvstendig poeng å sikre tradisjons- og håndverksfagene som bærere av kulturarven.

Forslagsstillerne vil framheve verdifulle utdanningstilbud som båtbyggerfaget ved Plus-skolen, smedfag ved Hjerleid og tradisjonell møbelsnekker utenom

industriell framstilling ved Møbelsnekkerskolen, som eksempler. Utdanningstilbudene ved disse tre skolene er godkjent etter friskolelova § 2.1 – g og h som små, verneverdige håndverksfag og yrkesfaglige tilbud. Det er i henhold til friskolelova forbudt å ta ut utbytte ved skolene. Skolene får 85 pst. tilskudd for helårselever med ungdomsrett, sammenlignet med tilskudd til fylkeskommunale skoler. De tre håndverksskolene opplever både strukturelle og økonomiske utfordringer, og må årlig vurdere grunnlaget for videre drift på grunn av stor uforutsigbarhet.

Forslagsstillerne mener det er behov for å definere og avgrense kulturarvskoler og kulturarvfag for å sikre fagmiljøene, herunder den kompetansen som finnes ved disse skolene. Det er viktig å sikre lærernes kompetanse og rekruttering av elever på lang sikt, da denne kompetansen er verdifull også for kommende generasjoner. Forslagsstillerne mener det derfor er nødvendig å definere og sikre kulturarvskoler en grunnfinansiering. Forslagsstillerne mener videre et grunntilskudd til skolene bør kombineres med en egen finansieringsordning av skoleplasser innen disse håndverksfagene for å sikre forutsigbarhet og levedyktighet for kulturarvfag. En løsning kan være at alle voksne elever med og uten voksenrett på disse skolene utløser samme ordinære statstilskudd som elever med ungdomsrett, uten avkort-

ning. Dette begrunnet i at skolene er små og utdanningstilbudene har få elever der antallet voksne utgjør en stor del av elevmassen. Alderen på elevene bør ikke avgrense aktiviteten for fagmiljøene ved de tre skolene.

Forslagsstillerne er bekymret for at Norge risikerer å miste dyrebar kunnskap om egen kulturarv og vil understreke behovet for å utdanne håndverkere som kan ta vare på kulturarven, og stimulerer til rekruttering til disse utdanningstilbudene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen definere kulturarvskoler som skoler som sikrer ivaretagelse av nasjonal verdifull kompetanse innenfor fag som har stor betydning for ivaretagelse av vår kulturarv.
2. Stortinget ber regjeringen etablere en grunnfinansiering for skoler som tilbyr kulturarvfag.
3. Stortinget ber regjeringen utrede finansiering av skoleplasser innen kulturarvfag som ivaretar voksne uten rett til videregående opplæring.

11. desember 2020

Marit Knutsdatter Strand

Marit Arnstad

Åslaug Sem-Jacobsen

Bengt Fasteraune

Ole André Myhrvold